

Kurikulární rozpracování učebního tématu

(od vzdělávacího programu k vyučovací
hodině)

Seminární práce do Školní pedagogiky 2

Pojmy:

- **Vzdělávací kurikulum (kurikulum)** = obsah vzdělání; to, co si má žák osvojit v rámci školního vzdělávání (ZV, SV, ...).
- Je odpovědí na otázku: **CO – JAK – PROČ – S JAKÝM CÍLEM – ZA JAKÝCH PODMÍNEK** (s kým - učitelem) si má žák ve škole osvojit, v čem se má rozvinout.
(srv. PRŮCHA, J. A KOL. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 2003)
- **Kurikulární činnosti učitele** = profesionální aktivity a s nimi spojené dovednosti, které učitel využívá při projektování výuky (příprava na vyučování, tvorba vzdělávacího programu...)

Myšlenkový postup:

- 1. Obsahová analýza tématu (myšlenková – pojmová mapa)*
- 2. Vazba tématu na „klíčové kompetence“ z RVP ZV (najít přirozené a logické možnosti)*
- 3. Vymezení výukových cílů*

-
- 4. *Rozložení tématu na dílčí obsahy jednotlivých vyučovacích jednotek (na základě struktury myšlenkové mapy)*
 - 5. *Didaktická analýza učiva (pojmová, operační a mezipředmětová)*
 - 6. *Promýšlení výukových strategií a podmínek*
 - 7. *Promýšlení evaluačních nástrojů a postupů*

Formální struktura seminární práce:

Předmět – vzdělávací oblast:

Ročník:

Tematický celek:

Téma (5-6 vyuč. jednotek) *myšlenková mapa*

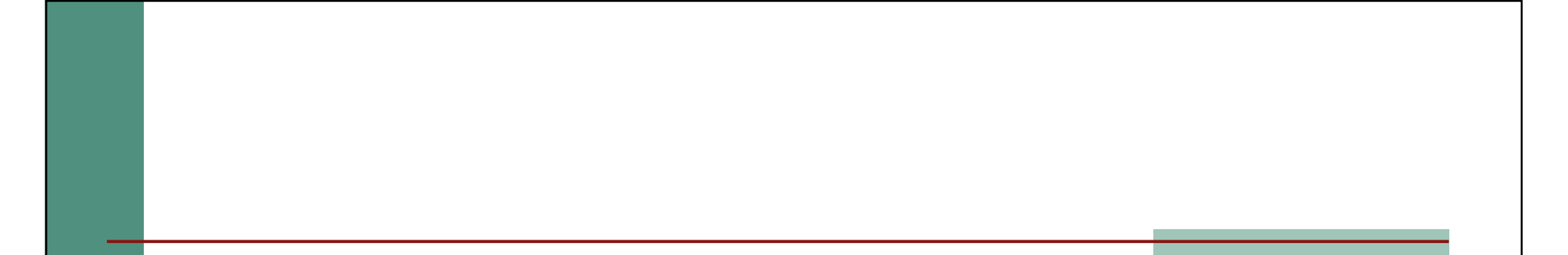
Cíle tématu:*) – *vybírat v RVP ZV („cíle“, „klíčové kompetence“ a „očekávané výstupy“):*

- *kognitivní (vědomosti)*
- *psychomotorické (dovednosti, schopnosti)*
- *afektivní – výchovné (postoje, potřeby, zájmy, hodnoty)*

Téma vyuč. jednotky	Výukové cíle*)	<u>Did.an.učiva</u> POJMOVÁ	<u>Did.an.učiva</u> OPERAČNÍ	Výukové strategie	Metodické poznámky
<i>z mapy</i>	<i>vyplývají z cílů tématu</i>	fakta	učební úlohy		
		pojmy	<i>(zadání)</i>		
		generalizace	<i>(otázky)</i>		
			KONKRÉTNĚ, ve 2. os.		

1. Obsahová analýza tématu (myšlenková – pojmová mapa)

- *Promyslet pojetí tématu, jeho „filozofii“ (úhly pohledu)*
- *Vizuálně zpřehlednit téma (tematický celek) s ohledem na vývojové možnosti konkrétní třídy*
- *Proniknout do logiky tématu – nadřazenost a podřazenost pojmů, identifikace logických vztahů mezi nimi; odlišit fakta, pojmy, generalizace*

-
- *Strukturovat obsah do logických center kolem vybraných pojmů*
 - *Redukce tématu vzhledem k vývoj. možnostem a potřebám žáků („co o tématu mají – potřebují vědět např. prvňáci, třetíáci, ...“)*

2. Vazba tématu na

- cíle ZV
- „klíčové kompetence“ *) z RVP ZV (najít přirozené a logické možnosti)
- „očekávané výstupy“ (v předmětech a vzdělávacích oblastech)

- *Kompetence k řešení problémů *)*
- *Kompetence komunikativní*
- *Kompetence k učení*
- *Kompetence sociální a personální*
- *Kompetence občanské*
- *Kompetence pracovní*

3. Vymezení výukových cílů

**Výukový cíl = to, co si mají z výuky žáci
„odnést“ (nikoli to, co chce učitel
„odučit“)**

**tzn. CÍL musí být formulován „v jazyce žákova výkonu“
– „co má žák umět udělat“.**

Měl by vymezovat, které vědomosti musí děti získat, které dovednosti a schopnosti se budou současně rozvíjet a v jakém smyslu se bude formovat žákova osobnost.

Struktura cílů tématu kopíruje strukturu kompetencí – 3 složky (domény):

- **kognitivní** (*znalosti, vědomosti*)
- **psychomotorickou** (*dovednosti – schopnosti*)
- **afektivní – výchovnou** (*postoje, potřeby, zájmy, hodnoty, osobnostní rozvoj*)
- **sociální** – *komunikace, spolupráce*

Požadavky na formulaci výukového cíle

- **přiměřený** (věku a možnostem dětí)
- **kontrolovatelný** (vyjádřený jako pozorovatelná činnost dítěte – význam tzv. **aktivních sloves** – viz Bloomova taxonomie cílů aj.)
- **konzistentní** (prostupný – nižší cíle směřují k dosažení vyšších a naopak)
- **jednoznačný** – formulace cíle by neměla připouštět různé interpretace

Náročnost výukových cílů

K posouzení náročnosti výukových cílů slouží tzv. taxonomie:

- **Bloomova taxonomie** – kognitivní náročnost

(zapamatování – pochopení – aplikace – analýza – syntéza – hodnocení)

- **H. Dave** – psychomotorická doména (dovednosti)

(nápodoba – cvičení – zpřesňování – koordinace – automatizace)

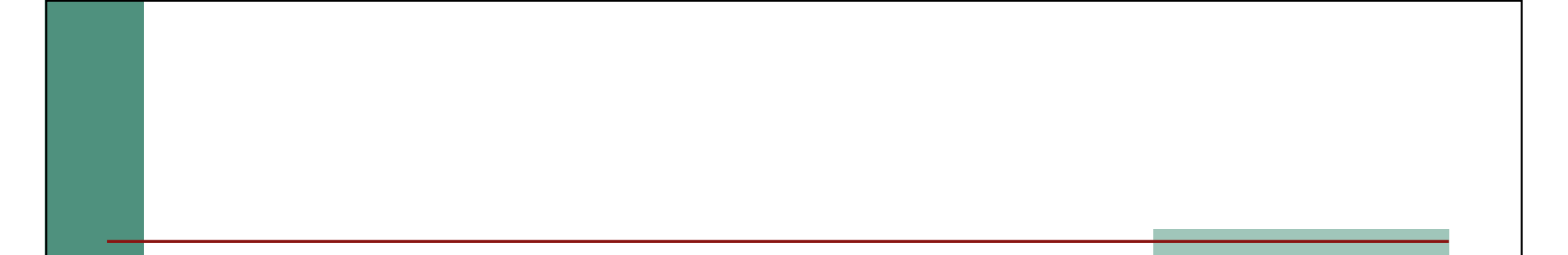
- **Kratwohl a kol.** – afektivní doména

(vnímání – reakce – ocenění – organizování – zvnitřnění)

4. Rozložení tématu na dílčí obsahy jednotlivých vyučovacích jednotek (na základě struktury myšlenkové mapy)

Každé téma se realizuje v určitých „krocích“, příp. v několika vyuč. jednotkách – logický postup:

1. Začínáme od toho, co už děti znají (vstupní diagnóza) – např. brainstorming
2. Dále postupujeme ve smyslu logického uspořádávání znalostí prostřednictvím aktivních společných činností podle pravidla od blízkého k vzdálenému, od jednoduchého k složitému, od konkrétního k obecnému...

Využíváme přirozených pojmových center tématu, která se nám vytvořila ve vstupní myšlenkové mapě.

3. Téma se uzavírá shrnutím, aplikací poznatků v nějakém produktu, prezentací výsledku práce a vyhodnocením postupu a výsledků jednotlivců i celé třídy (nejlépe spojit se sebehodnocením)

5. Didaktická analýza učiva (pojmová, operační a mezipředmětová)

Didaktická analýza učiva = analytická myšlenková činnost, kterou provádí učitel nad učební látkou (tématem), aby objevil a realizoval veškerý její výchovný a vzdělávací potenciál (J. Skalková)

1. Pojmová analýza = analýza stěžejních pojmů v tématu a vztahů mezi nimi.

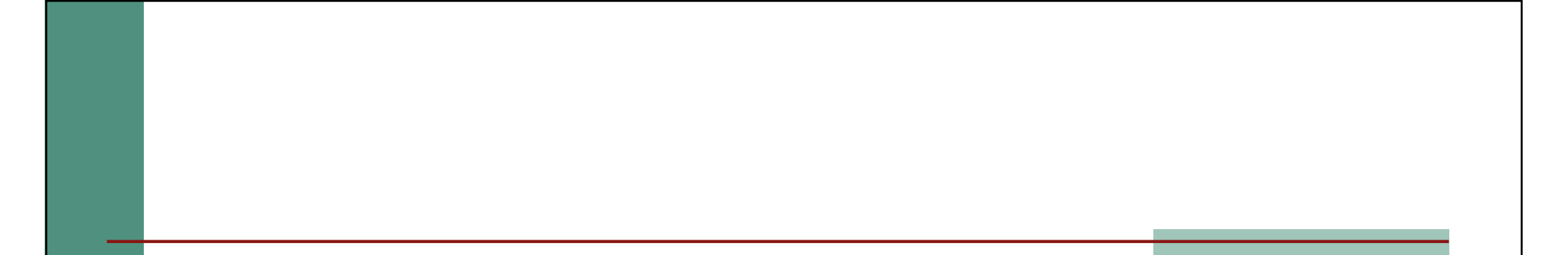
Nástroje:

- pojmová mapa
- analýza struktury učiva – 3 kategorie:
 - *fakta*
 - *pojmy*
 - *generalizace*

2. Operační analýza = analýza činností, které budou děti ve výuce provádět, aby bylo dosaženo cíle.

Vytvoření **soustavy konkrétních učebních úloh (zadání)** – v plném znění – požadavky:

- formulace ve 2. os.
- různé typy úloh pro rozmanité způsoby poznávání a učení (viz Bloomova taxonomie) – dynamika výuky
- gradace

-
- diferencované úlohy pro různé typy žáků, pro různé formy výuky (skup., indiv., hromad.)
 - co nejvíce úloh směřujících k autentickému učení
 - celý soubor úloh by měl směřovat k vymezeným cílům hodiny (tématu)

3. Analýza mezipředmětových vztahů:

k integraci vzdělávacích obsahů:

1. **horizontální** (mezipředmětové vztahy)
2. **vertikální** (návaznosti „předtím“ a „potom“, souvislosti cyklického rozvíjení učiva v dalších ročnících)

6. Promýšlení výukových strategií a podmínek

Učební zadání jsou řazena určitým způsobem, takže vyjadřují strategii výukového postupu:

- *induktivní*
- *deduktivní*
- *sociálně zprostředkovaná výuka*

Podmínky výuky uvedeme jako *metodické poznámky*

7. Promýšlení evaluačních nástrojů a postupů

Položíme si otázku:

Jak zjistíme, zda bylo dosaženo stanovených cílů ?

Podmínka: jsou určena kritéria pro hodnocení ve vztahu k cíli

Možnosti:

- *prezentace výstupního produktu žáků, vyhodnocení na základě předem dohodnutých kritérií*
- *didaktický test*
- *sebehodnocení*
- *..... NAVRHNĚTE další možnosti...*

Děkuji za pozornost.

**Přeji Vám hodně úspěchů při
plnění seminárního úkolu a pocit,
že je to pro Vás osobně přínosné.**